

АСАБЛІВАСЦІ ВЫКЛАДАННЯ БМЗ КІТАЙСКІМ СТУДЭНТАМ НА ПАЧАТКОВЫМ УЗРОЎНІ

Вопыт выкладання беларускай мовы як замежнай ў кітайскай аўдыторыі дазваляе адзначыць пэўныя асаблівасці і цяжкасці, якія ўзнікаюць на пачатковым этапе авалодання студэнтамі беларускай мовай.

Адразу ў кітайскай аўдыторыі адчувацца розніца ў метадычных падыходах пры авалоданні замежнымі мовамі. Для кітайскіх студэнтаў на радзіме характэрны больш некамунікатыўны стыль авалодання замежнымі мовамі, дзе аддаецца перавага пісьму і чытанню, а камунікатыўны падыход з яго актыўным маўленнем, з развіццём умення свабодна наладжваць натуральныя зносіны з носьбітам мовы рэалізуецца слаба. Гэта абумоўлівае тое, што на пачатковым этапе кітайскі студэнт мала гатовы да актыўнай камунікацыі ў аўдыторыі, да ўзаемадзеяння, ён добра запамінае гатовыя тэксты, фразы, але з цяжкасцю будзе іх, амаль не імкнецца да самавыяўлення.

Прыняты на радзіме характар узаемаадносін паміж студэнтам і выкладчыкам таксама істотна ўплывае на ўзаемадзеянне і камунікацыю ў аўдыторыі. Кітайскі студэнт з заўважнай насцярожанасцю ставіцца да прамога кантакту з выкладчыкам, да формы гутаркі, дыскусіі з ім, схільны слухаць выкладчыка, а не задаваць яму пытанні.

Беларуская і кітайская мовы істотна адрозніваюцца на фанетычным, лексічным, марфалагічным, сінтаксічным, графічным узроўні мовы. Гэта дадаткова істотна ўскладняе выкладанне БМЗ кітайскім студэнтам.

Фанетычныя складанасці абумоўлены кітайскай артыкуляцыяй. Заўважнай памылкай артыкуляцыйнага тыпу на пачатковым этапе з'яўляецца частая замена кітайскімі студэнтамі звонкіх зычных гукаў беларускай мовы на паўзвонкія гукі. Носьбітамі мовы такія гукі часта ўспрымаюцца як глухія, што не спрыяе правільнаму разуменню маўлення кітайскіх студэнтаў. Такія фанетычныя складанасці звязаны перш з тым, што ў кітайскай мове няма супрацьпастаўлення гукаў па глухасці/звонкасці. Найбольш складанымі для кітайскай аўдыторыі з'яўляюцца гукі [п]/[б], [т]/[д], [γ]/[х]/[к]. Выклікаюць цяжкасці таксама адрозніванне і спалучэнне двух і больш зычных гукаў.

Цяжкасці пры пастаноўцы вымаўлення [р] абумоўлены адсутнасцю ў кітайскай мове пярэдняязычнага дрыжачага [р]. Неабходна выкарыстоўваць гукі-дапаможнікі, артыкуляцыя якіх абцяжарвае вібрацыю языка і актывізуе працу пярэдняй часткі языка (напрыклад, вымаўляць спалучэнні наступнага тыпу: жрэ, зры, кры, гры, крэ, грэ, дры, тры і пад.).

Значныя цяжкасці выклікае ў кітайцаў вымаўленне гукаў [л]/[л']. Паколькі гук [л] у кітайскай мове больш задні, чым у беларускай, магчыма памылка: вымаўленне [л] як сярэдняга. Адзначаецца таксама ў некаторых студэнтаў фаналагічнае змешванне [р] - [л], звязанае з адсутнасцю ў кітайскай мове гука [р] дрыжачага. Артыкуляцыйныя прычыны змешвання [р] і [л] абумоўлены некаторым падабенствам пазіцыі языка (форма выгібу) і тым, што абодва зычных санорныя.

Паколькі ў кітайскай мове адсутнічае супрацьпастаўленне цвёрдых і мяккіх зычных, пэўныя цяжкасці выклікае як сама дадатковая артыкуляцыя, так і фаналагічнае адрозніванне цвёрдых і мяккіх зычных. Цяжкасці могуць узнікаць таксама пры вымаўленні спалучэнняў зычных з [j] ([ta – t'a – t'ja]). Пастаноўку мяккіх зычных мэтазгодна пачынаць з губных гукаў.

Каб развіваць артыкуляцыйны апарат, пераадольваць цяжкасці ўспрымання беларускага слова, гукаў, неабходна на пачатковым этапе досыць шмат часу надаваць фанетыцы, фанетычнай зарадцы.

Кітайскія студэнты з цяжкасцямі пераадольваюць моўны бар'ер, уваходзяць у камунікацыю толькі пасля стараннай падрыхтоўкі: перакладу слова, яго шматразовага прагаворвання (у іх добра развіты навык завучвання). Памятаючы пра гэта, неабходна актыўна выкарыстоўваць камунікатыўныя заданні, практыкаванні на моўную здагадку, кітайскія студэнты таксама добра працуюць з падстановачнымі практыкаваннямі.

Кітайцы даволі закрытыя, цяжка дзеляцца сваім асабістым, стрыманым ў праяве эмоцый, таму актыўную камунікацыю можна матываваць праз цікавыя для студэнта тэмы.

Істотная розніца ў графічнай сістэме абумоўлівае складанасці пры пісьме ў кітайскіх студэнтаў, таму неабходна падмацоўваць гука-слыхавую памяць візуальнымі радам (у кітайцаў добра развіты зрокавы канал успрымання), неабходным не толькі пры ўвядзенні новай лексікі, але і пры іншых відах працы: напрыклад, пры ўвядзенні і замацаванні граматычных мадэляў. Разнастайныя відэаматэрыялы, фотаздымкі, малюнкi, карты, табліцы і інш.

спрашчаюць асваенне лексічных адзінак. Далейшыя заданні і пытанні па малюнках, па сюжэце, пераказ убачанага і г.д. спрыяюць зняццю цяжкасцяў у працэсе камунікацыі.

Праца над тэкстам у кітайскай аўдыторыі асабліва эфектыўная. Такая праца развівае ўменне бачыць прычынна-выніковыя сувязі, што з'яўляецца вельмі важным на пачатковым этапе авалодвання мовай. Аўдыяванню неабходна навучаць з абавязковай апорай на тэкст.

Працуючы з замежнымі студэнтамі на пачатковым этапе ў кітайскай аўдыторыі выкладчык павінен заахвочваць іх вучэбную актыўнасць, праводзіць рэгулярную фанетычную зарадку, надаваць асаблівую ўвагу маўленчай камунікацыі, актыўна выкарыстоўваць нагляднасць, надаваць увагу актыўнай рабоце са слоўнікам, рэгулярнаму паўтарэнню як асобных слоў, так і маўленчых мадэлей, рэгулярнаму чытанню і пераказванню тэкстаў з праверкай разумення асобных фрагментаў тэксту, практыкаванням на развіццё моўнай здагадкі, улічваць псіхалагічныя і сацыякультурныя асаблівасці студэнтаў, падаваць матэрыял у больш павольным тэмпе і інш. – усё гэта дапаможа мінімізаваць цяжкасці пры вывучэнні беларускай мовы ў кітайскай аўдыторыі на пачатковым этапе.